

BROEDVOGELS VAN

Jagtlust, Land & Bosch en Schoonoord 2016

Wobbe Kijlstra

Han Dijkers

Vogelwerkgroep Het Gooi en omstreken
Rapportnummer 254

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	2
2.	Gebied.....	3
3.	Methode.....	4
4.	De Tellers.....	6
5.	Resultaten.....	7
6.	Zoogdieren.....	7
7.	Tabel territoria.....	8
8.	Soortbespreking broedvogels.....	9

Bloem tulpenboom

foto Wobbe Kijlstra

1. Inleiding

In 2008 is de buitenplaats Jagtlust en het naastgelegen Land en Bosch op broedvogels onderzocht door Yolande Bosman en Fred van Klaveren. (rapport 2008: Buitenplaatsen Jagtlust en Land en Bosch te 's Graveland.) De broedvogels van deze gebieden zijn hiervoor nooit volgens een gestandaardiseerde methode geïnventariseerd. Er ontbrak dus voor dat rapport een deugdelijk referentiekader.

In 2008 zijn beide gebieden wel nauwkeurig geïnventariseerd. We gebruiken dit rapport dan ook als referentie. Van het terrein Schoonoord ontbreken goede gegevens. Dit rapport geeft voor dit gebied een eerste nauwkeurige meting.

Jagtlust, Schoonoord, en Land en Bosch vormen een afwisselend landschap van oud gevarieerd bos met veel boomholten, coniferen, weiland, sloten, moestuin en gebouwen op een relatief kleine oppervlakte (23 hectare). Deze afwisseling geeft een soortenrijke broedvogelbevolking, die de mogelijkheid biedt voor veel territoria. Vergelijkbare terreinen als Schaep en Burg (25 hectare) en Bantam (28 hectare) herbergen veel minder soorten. Respectievelijk 22 soorten in 2014 en 27 soorten in 2014. In totaal zijn in 2016 in deze drie terreinen 38 soorten als broedvogel vastgesteld. In 2008 zijn 40 soorten vastgesteld. Zie de vergelijkingstabel verder in het rapport. Het beheer is in de afgelopen 8 jaar gericht op behoud van de bestaande bos- en weidegebieden. Het herstelplan bestond met name uit herstel van moestuin, bruggen en aanleg van verbindingspaden en uitkijkpunten. Daardoor is de broedvogelsamenstelling niet wezenlijk veranderd. Kleine nuances zoals een broedgeval van kleine bonte specht, boerenzwaluw, bonte vliegenvanger en fitis hebben weinig invloed op dat beeld. Het zijn incidentele broedgevallen

2. Gebied

Jagtlust, Schoonoord en Land en Bosch maken deel uit van de 's-Gravelandse buitenplaatsen. Deze cluster van natuurgebieden vormt een gordel van lusthoven aan de westrand van het noordelijke deel van de Utrechtse Heuvelrug. Ze behoren tot het natuurrijke cultuurlandschap. De 's-Gravelandse buitenplaatsen zijn in een relatief korte periode, vanaf de 17^e eeuw, ontstaan. De huidige aanleg dateert uit de 19e eeuw. De buitenplaatsen maken deel uit van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur.

De afgelopen jaren zijn de andere buitenplaatsen al geïnventariseerd. Het gaat dan om Hilverbeek, Gooilust, Bantam, Boekesteyn, Schaep & Burgh. Ook het Spanderswoud en Corversbos zijn geïnventariseerd.

Namens Annemieke Ouwehand heeft Natuurmonumenten verzocht om de drie buitenplaatsen Jagtlust, Land & Bosch en Schoonoord op broedvogels te inventariseren. Drie relatief kleine gebieden tussen de Leeuwenlaan en Gooilust in.

2.1 Jagtlust

In 1660 werd Cornelis Tromp eigenaar van een strook land buiten de 's-Gravelandse polder, het Trompenveld. Op dit terrein stond een kleine hofstede met huis, genaamd 'Groot Jan'. In 1861 kwam de buitenplaats in handen van de familie Six, die meer buitenplaatsen bezat. In 1899 is het monument verbouwd tot wat het nu is. Jagtlust is in 2006 door Natuurmonumenten aangekocht.

Het is een afwisselend gebied, met een grote moestuin. De moestuin zal er toe bijdragen dat het gebied zich mag verheugen op een redelijk aantal territoria van de grauwe vliegenvanger

2.2 Land en Bosch

Land en Bosch is sinds eind 2007 in bezit van Natuurmonumenten. De tuin van dit kleine landgoed is een bijzondere combinatie van de Engelse landschapsstijl met romantische doorkijkjes en een terrassentuin uit 1930. De lindenlaan, waarvan nu nog slechts een gedeelte rest, heeft juist weer een strak en formeel karakter. De theekoepel is een 'buitenbeentje' en lijkt sterk op de theekoepels die langs de Vecht werden gebouwd.

2.3 Schoonoord

Het westelijk deel van het landgoed Schoonoord is nog steeds particulier bezit. Hier staat ook het woonhuis. Dit gedeelte is in de inventarisatie niet meegenomen. Het oostelijk deel dat wel is geïnventariseerd is bedoeld als rustgebied voor reeën en ander wild.

Land en Bosch

foto: Wobbe Kijlstra

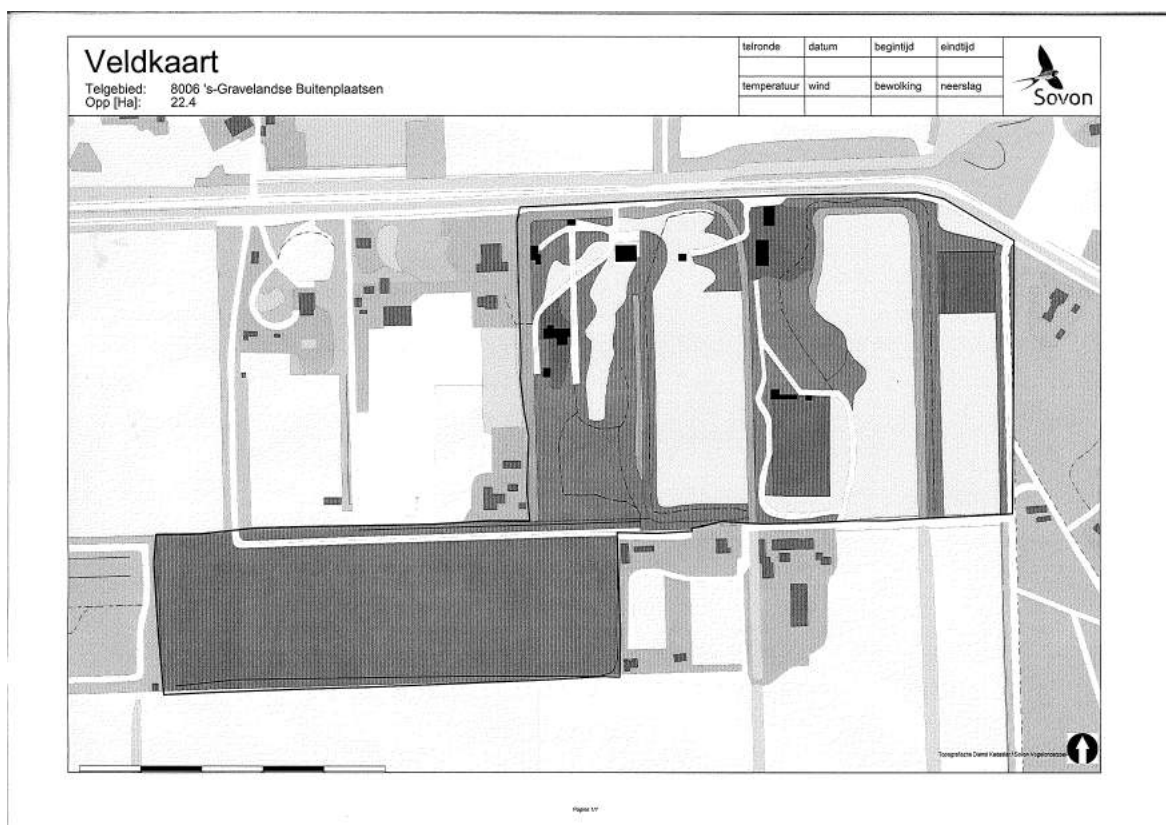
3. Methode

Bij de inventarisaties wordt standaard gebruik gemaakt van de broedvogelkarteringsmethode (BMP) van SOVON (van Dijk & Boele 2011). Deze werkt als volgt. In de loop van het broedseizoen worden verschillende bezoeken aan het telgebied gebracht, waarbij alle waargenomen broedvogels worden ingetekend op een veldkaart. Vervolgens worden de waarnemingen op afzonderlijke soortenkaarten overgezet. Aan het eind van het seizoen wordt het aantal territoria bepaald door alle waarneempunten op de soortenkaarten via per soort bepaalde regels te clusteren.

Na een verkenning in maart werd het gebied elke twee weken van 21 maart t/m 28 juni geïnventariseerd. Het team bestond normaal uit twee personen met minimaal 1 ervaren teller. In het veld tekenden de tellers de waarnemingen in op veldkaarten die afgeleid waren van kaarten die beschikbaar waren gesteld door Natuurmonumenten. Behalve de locatie werd de soort waarneming genoteerd (individueel, paar, balts, nestindicatie/alarm, nest of anders). Alle potentiële broedvogels werden op deze manier genoteerd. Waarnemingen van niet-broedvogels en zoogdieren werden apart genoteerd.

Bij het waarnemen werd gebruik gemaakt van gewone veldkijkers. Bij het invoeren en uitwerken van de waarnemingen is gebruik gemaakt van de website www.SOVON.nl. Het telgebied is door SOVON aangemaakt onder nummer 8006 en omvat ongeveer 23 ha.

Gebruikte veldkaart

Aan het eind van het seizoen worden door het systeem automatisch per soort de territoria berekend. De rekenwijze hierbij is geheel volgens de Broedvogel Monitoring methode van SOVON (van Dijk en Boele 2011). Het resultaat van de berekening is te zien op een stippenkaart. Na elke telling, liefst op de teldag zelf, werden de waarnemingen ingevoerd.

4. De tellers

Per keer werd er door minimaal 2 personen geteld, waarvan 1 ervaren teller. Het team bestond uit Hedwig Schoorlemmer, Carel de Vink, Francis Bakker, Han Dijkers, Bonne Zijlstra, Jossi Struijs, Jan Mooij, Dirk Prop en Wobbe Kijlstra.

Appelvink man

foto: Jieles van Baalen

Inventarisaties

datum	Begintijd	eindtijd
12 maart	07.30	10.30
19 maart	06.45	09.15
2 april	06.45	09.30
16 april	06.30	08.30
30 april	06.00	08.30
15 mei	05.45	07.30
8 en 19 mei *	08.05	09.20
28 mei	05.30	08.00
11 juni	06.00	08.30
24 juni **	21.30	23.30

* 8 en 19 mei betrof gedeeltelijke tellingen met name gericht op de grauwe vliegenvanger

** 24 juni betrof een avondtelling, deze heeft geen typische nachtvogels opgeleverd

5. Resultaten

Ten opzichte van de inventarisatie van 2008 is het aantal soorten nagenoeg gelijk gebleven (40 versus 38 in 2016); het aantal territoria ligt iets hoger. Belangrijk verschil is dat het gebied Schoonoord niet in de telling van 2008 is meegenomen. Het gaat hier om een zogenaamd rustgebied. Het gebied lijkt niet echt interessant voor vogels. In dit gedeelte zitten duidelijk de minste soorten en aantallen.

Appelvink vrouw

foto: Jieles van Baalen

6. Zoogdieren

Naast vogels zijn ook de waargenomen zoogdieren geteld. Het gaat hier om de volgende soorten en aantal waarnemingen

Soort	Aantal keren waarneming	Max aantal waarneming p/k
Haas	3	1
bosmuis	1	1
Eekhoorn	2	2
Vos	1	2
Ree	8	6

6. Tabel soorten en aantal vastgestelde territoria

	2008	2016
knobbelzwaan	1	0
nijlgans	4	6
wilde eend	5	5
buizerd	1	1
waterhoen	1	1
meerkoet	7	3
holenduif	7	8
houtduif	10	8
bosuil	3	1
ijsvogel	1	1
groene specht	1	1
kleine bonte specht	1	0
grote bonte specht	9	12
boerenwaluw	1	0
witte kwikstaart	4	2
winterkoning	19	22
heggenmus	7	12
roodborst	23	20
merel	33	31
zanglijster	12	10
grote lijster	2	1
tuinfluiter	1	2
zwartkop	14	15
tjiftjaf	14	13
fitis	0	1
grauwe vliegenvanger	10	8
bonte vliegenvanger	1	0
staartmees	3	3
glanskop	4	2
pimpelmees	20	27
koolmees	16	19
boomklever	10	11
boomkruiper	14	18
gaai	3	3
zwarte kraai	1	3
huismus	0	4
spreeuw	14	22
vink	17	19
groenling	8	6
putter	2	2
goudvink	1	2
appelvink	4	5
	303	323

7. Soortbespreking broedvogels

Nijlgans

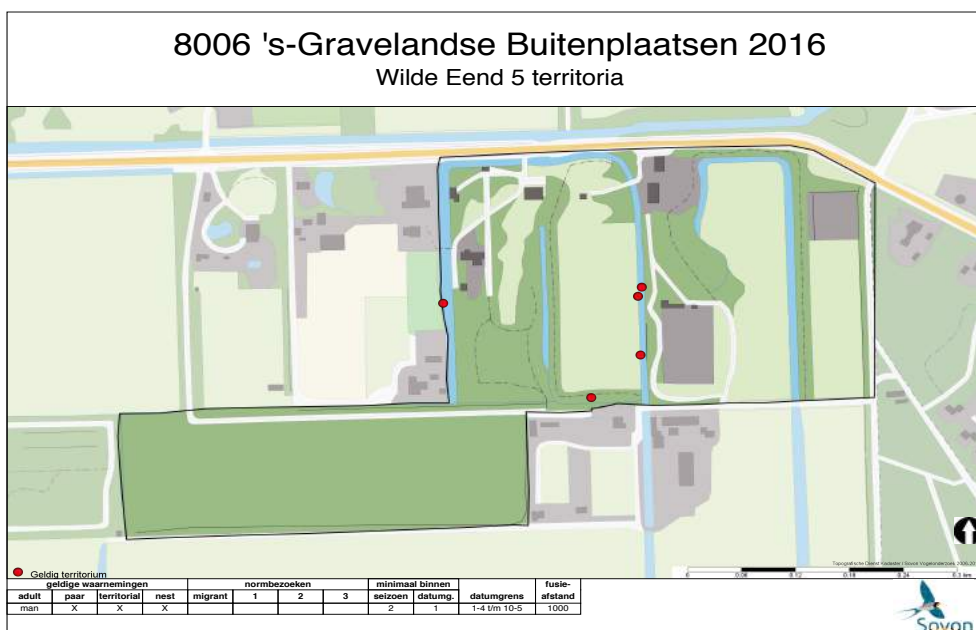
Een moeilijk te inventariseren soort. In de bomen worden regelmatig paren waargenomen. Ook in de weilanden. Op 12 maart werd een paar met vijf jongen gezien. De weken erna werd deze familie ook steeds gezien.

Pagina 11

Wilde Eend

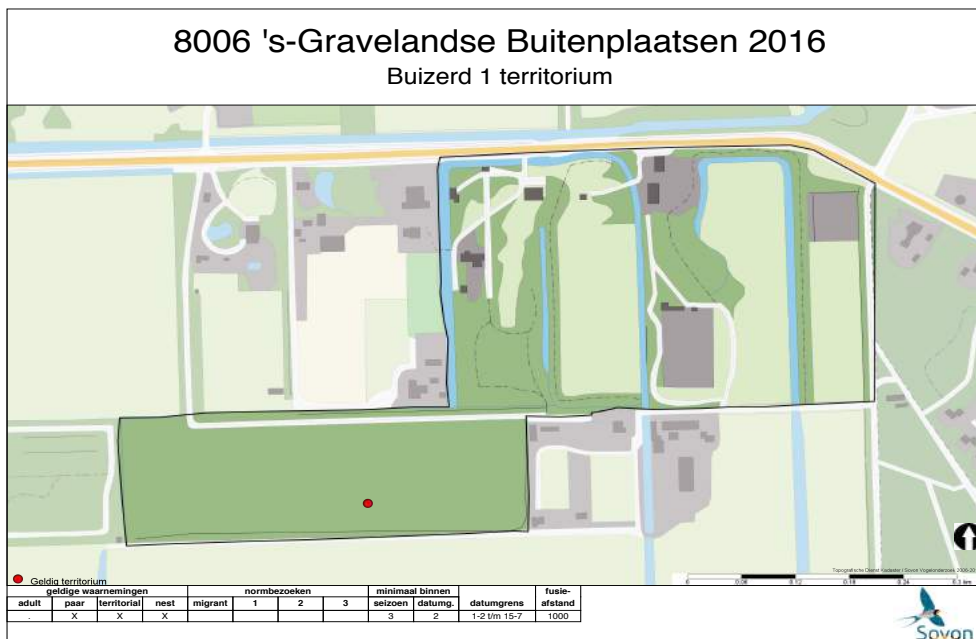
Verspreid over het gebied werden in de sloten meerdere paren en solitaire worden waargenomen.

Pagina 11

Buizerd

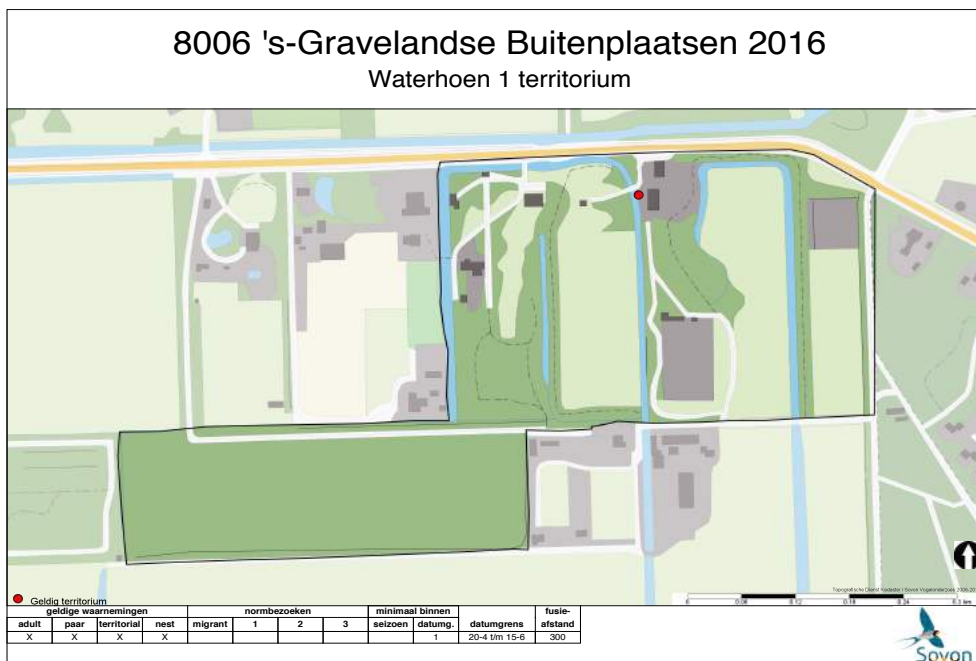
In Schoonoord is een bestaand nest bewoond. Op 11 juni werden 2 jongen in het nest gezien.

Page 11

Waterhoen

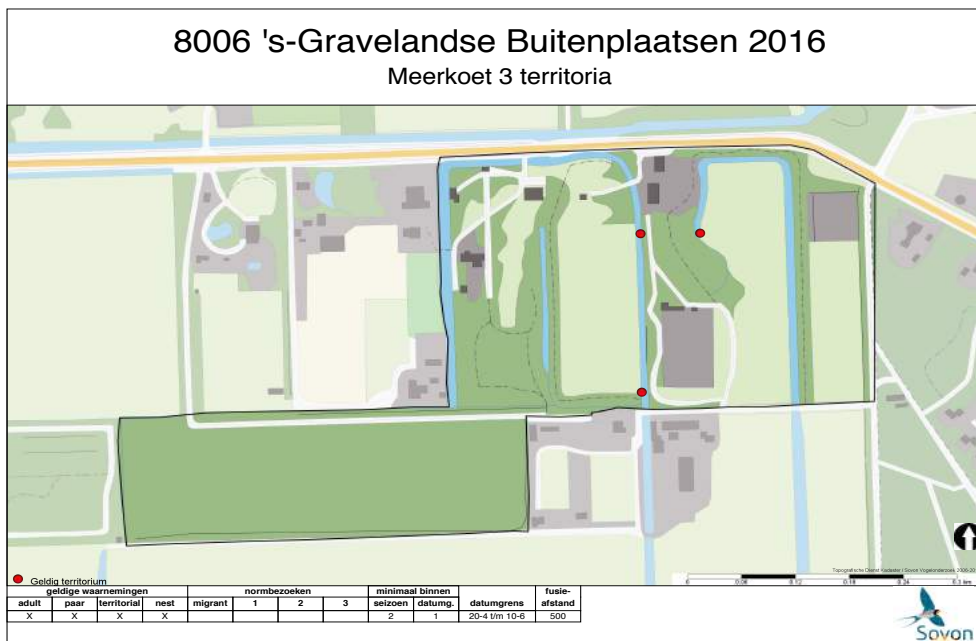
Bij het landhuis werden 1 adulte en een juveniele vogel waargenomen.

Page 11

Meerkoet

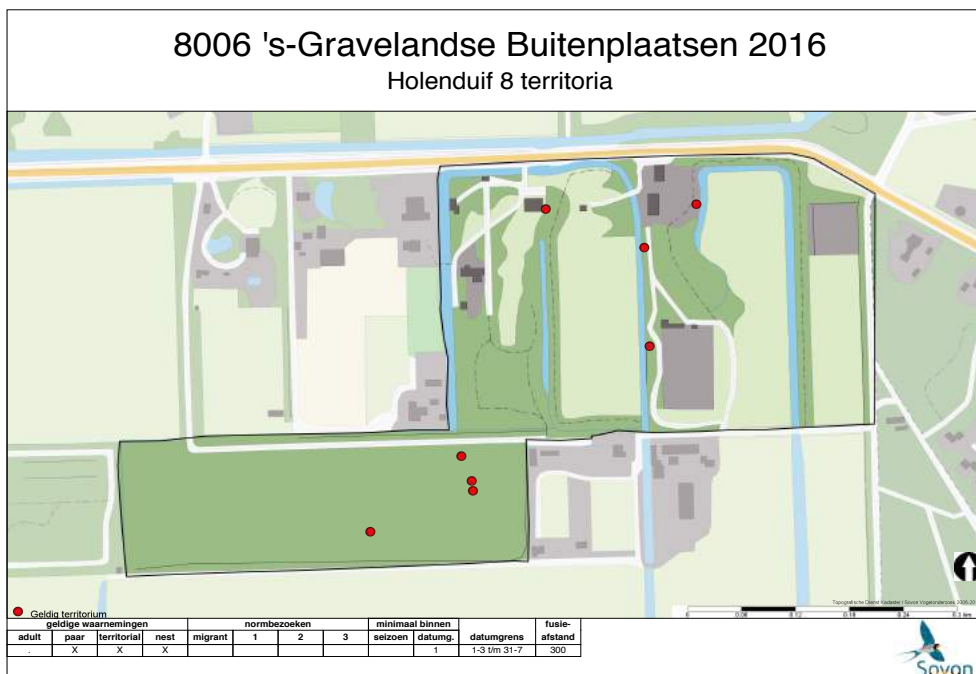
Op meerdere plaatsen werden meerkoeten waargenomen. Er zijn 3 nesten gelokaliseerd.

Page 11

Holenduif

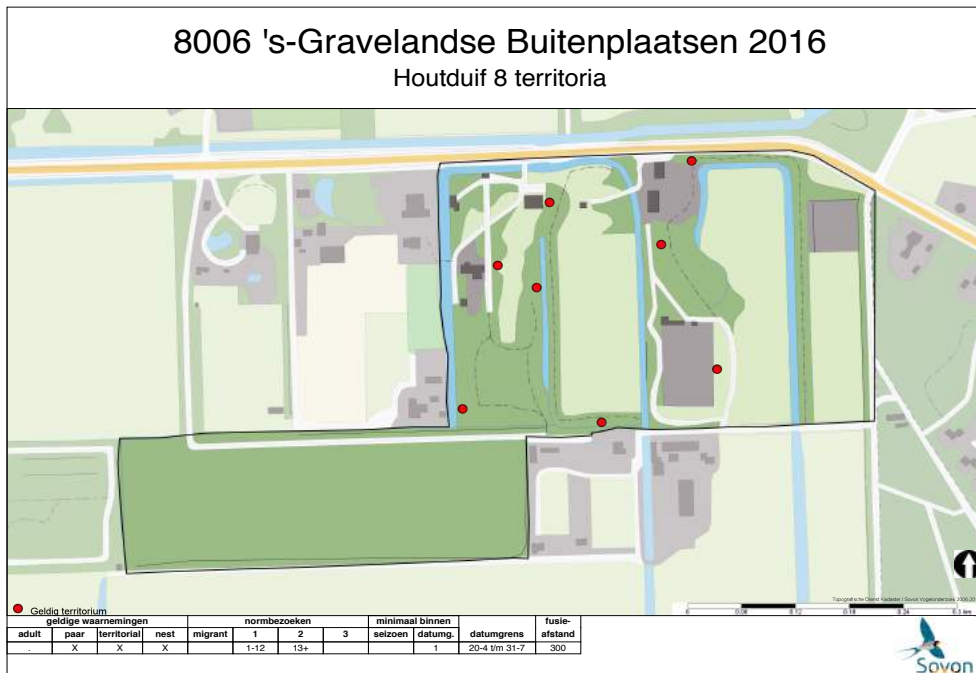
Er zijn veel oude bomen met holen, vooral op Schoonoord. Daar werden dan ook 4 territoria vastgesteld.

Page 11

Houtduif

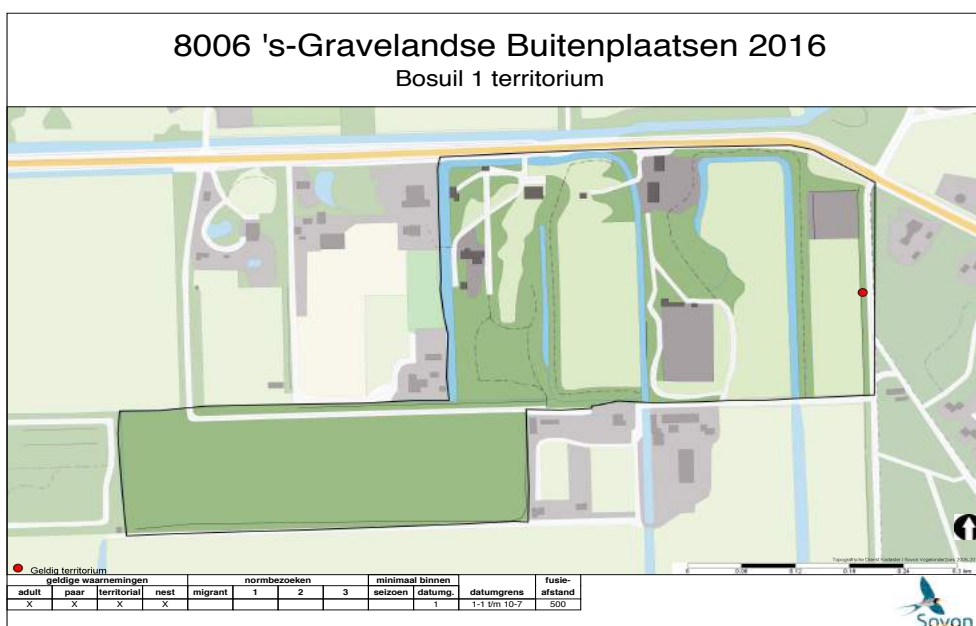
Alleen op Jagtlust en Land en Bosch werden territoria vastgesteld. Op Schoonoord werd op twee data een houtduif waargenomen. Te weinig om een territorium vast te stellen.

Page 11

Bosuil

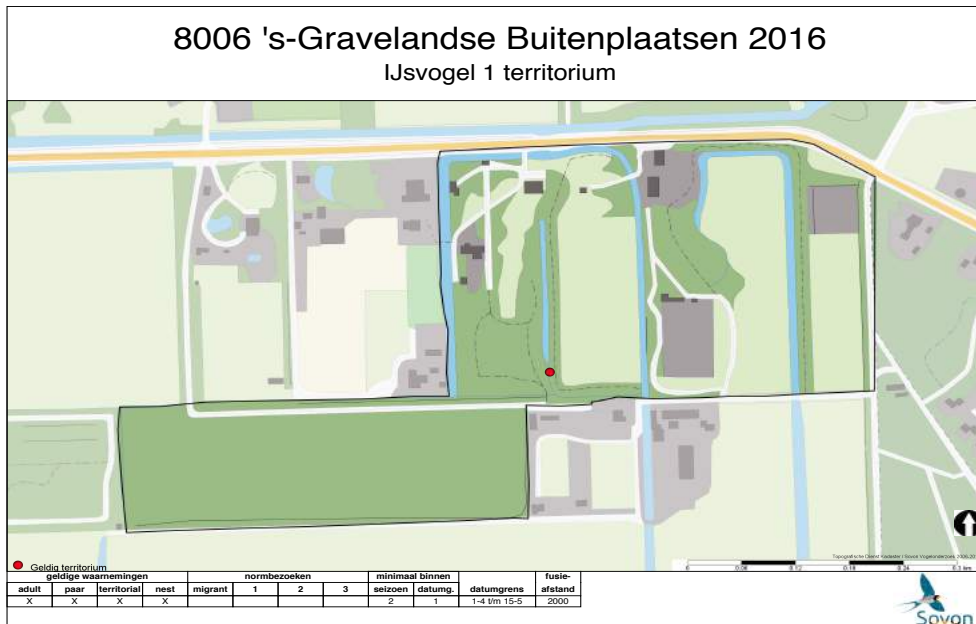
Op de Corverslaan werden 3 juvenielen waargenomen, die net waren uitgevlogen. Verder werd op 28 mei in Schoonoord een bosuil opgeschrikt. Gezien de oppervlakte zijn er mogelijk twee territoria.

Page 11

IJsvogel

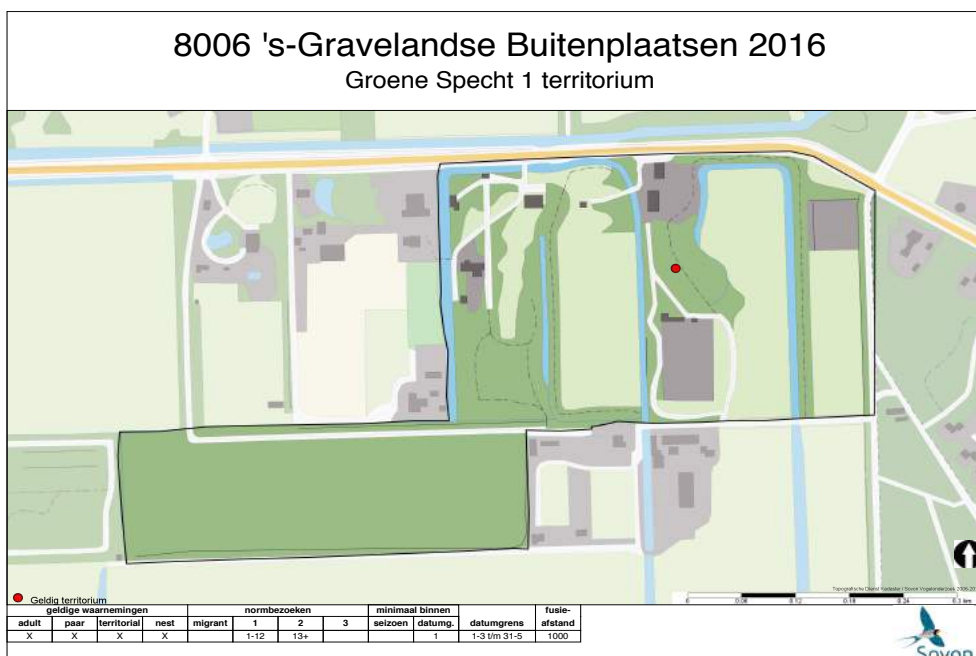
In maart en april zijn ijsvogels verspreid over het terrein waargenomen. In maart werd een baltsend paar gezien, dat luidruchtig heen en weer vloog. Broeden is echter niet vastgesteld

Page 11

Groene Specht

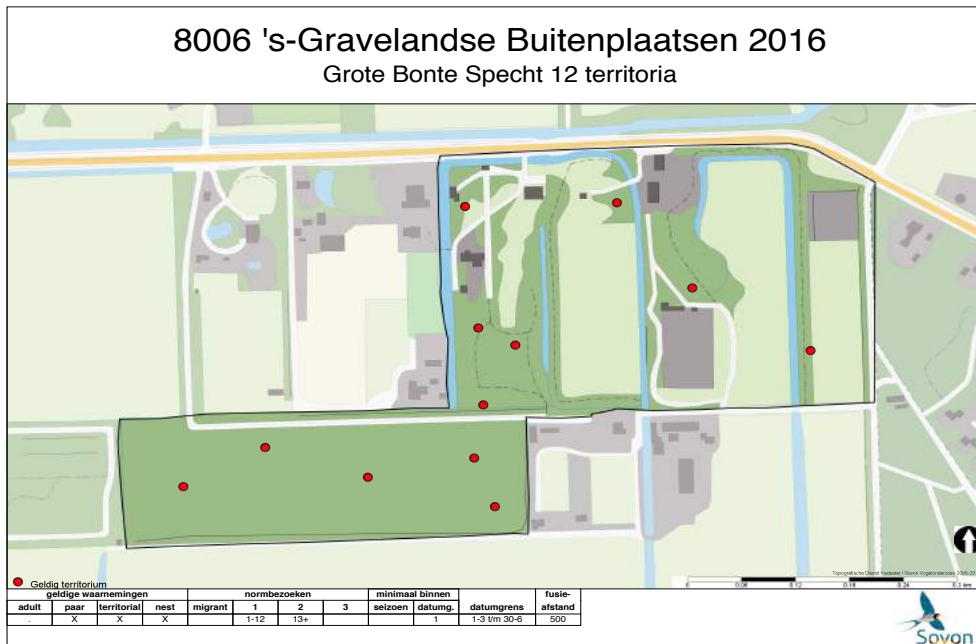
Regelmatig werden groene spechten waargenomen, voornamelijk op Jagtlust. Het ging om één paar.

Page 11

Grote Bonte Specht

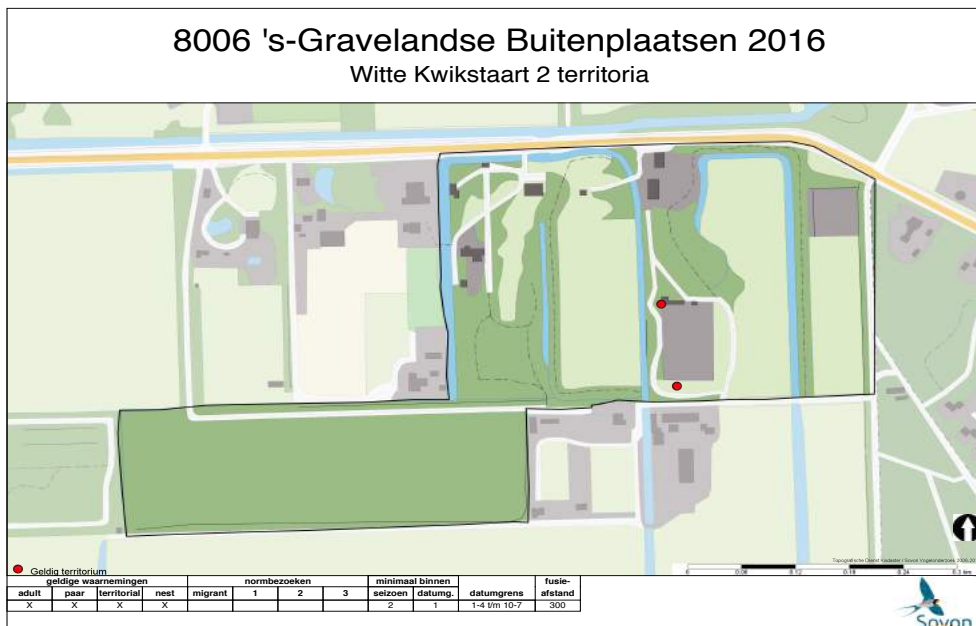
Door het ouder worden van het bos zijn veel bomen geschikt geworden voor foerageren en nestbouw voor de spechten. De verspreiding is gelijkmatig over het gebied.

Page 11

Witte Kwikstaart

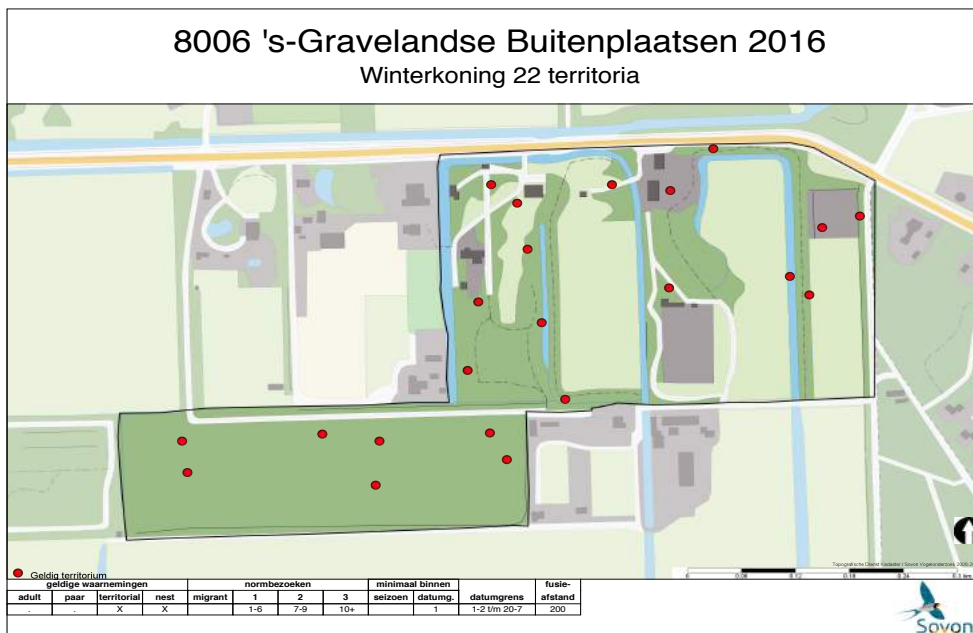
Er waren twee territoria. In beide is het nest gevonden. Een in een houtstapel bij de schuur; het andere in een schuurtje op de moestuin.

Page 11

Winterkoning

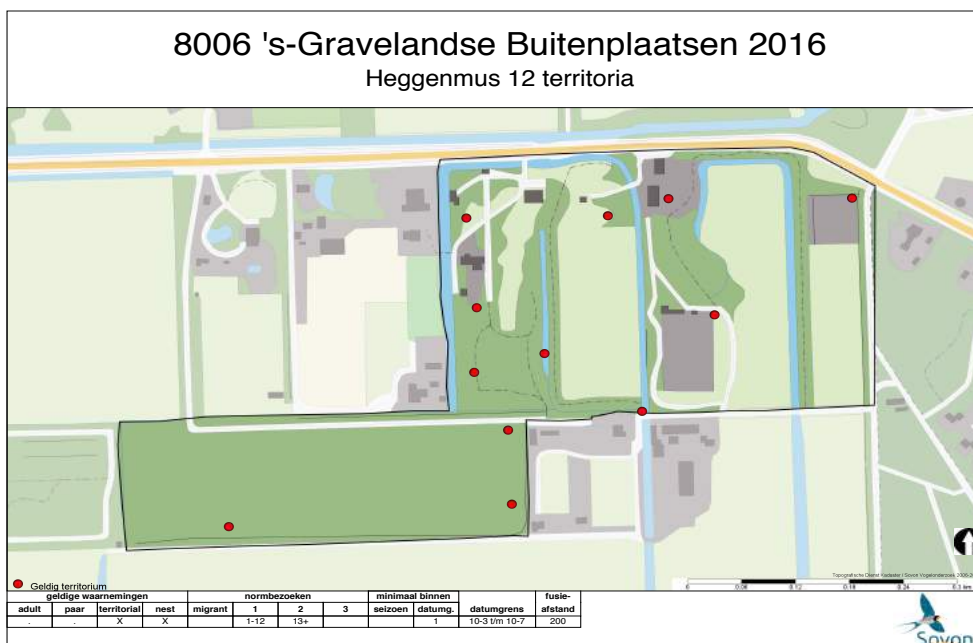
Algemene soort die het volledige onderzoeksgebied heeft bezet.

Page 11

Heggenmus

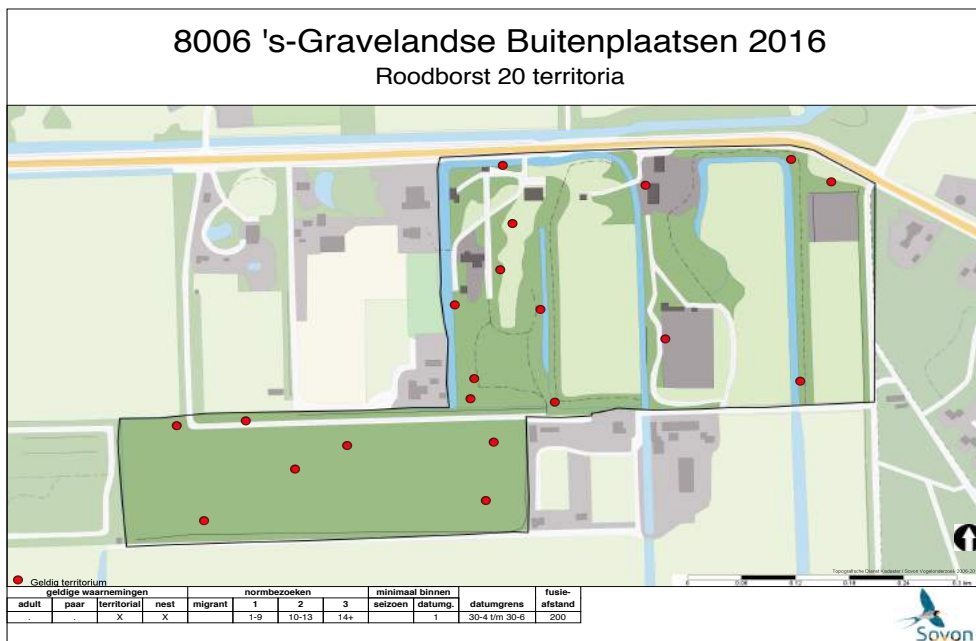
Vroeg in het voorjaar is deze soort het beste te inventariseren. Op 12 maart werden 10 zingende exemplaren gehoord. Deze vielen binnen de datumgrenzen van Sovon. Vandaar het hoge aantal territoria. Daarna was de zang beduidend minder.

Page 11

Roodborst

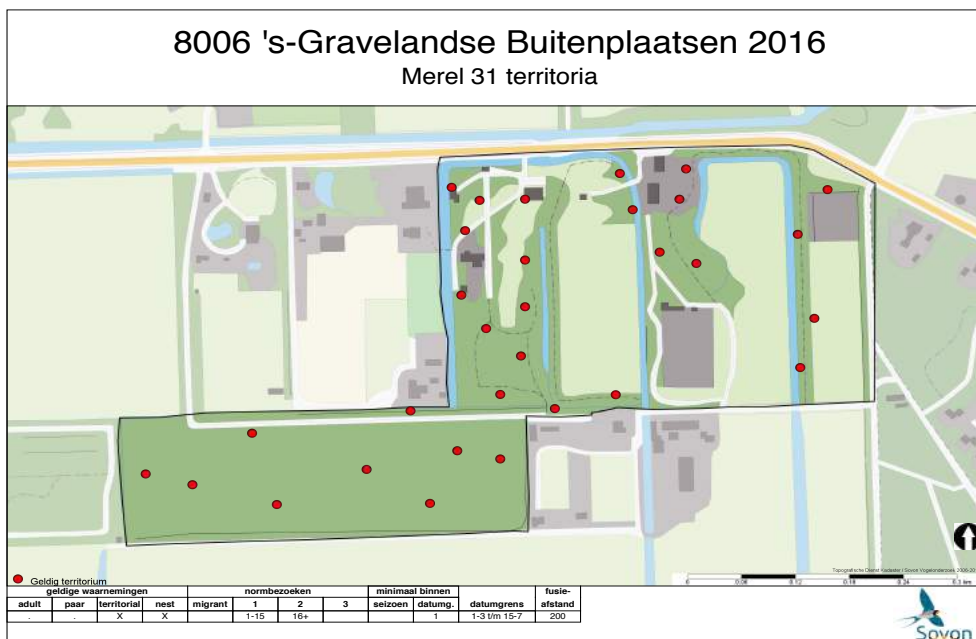
Algemene soort die verspreid over de gebieden voorkomt. Vooral maart en april veel zangactiviteit.

Page 11

Merel

Meest algemene soort van de drie gebieden. Op 28 mei nog veel zangactiviteit(21 zingende merels), mogelijk i.v.m. tweede broedsel.

Page 11

Zanglijster

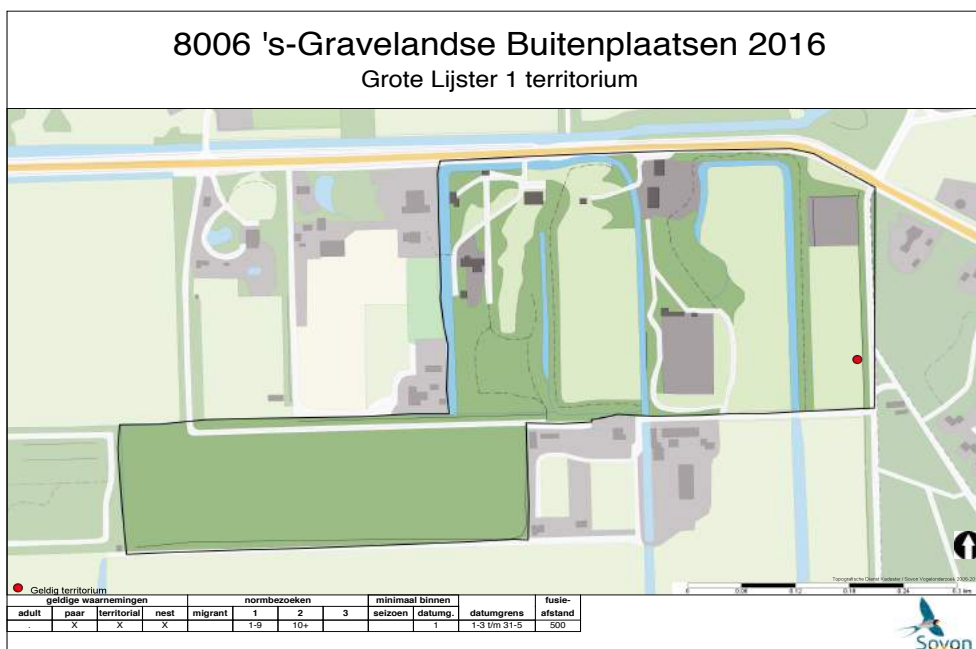
De meeste territoria liggen rond de bebouwing. Daar is struweelrijke begroeiing.

Page 11

Grote Lijster

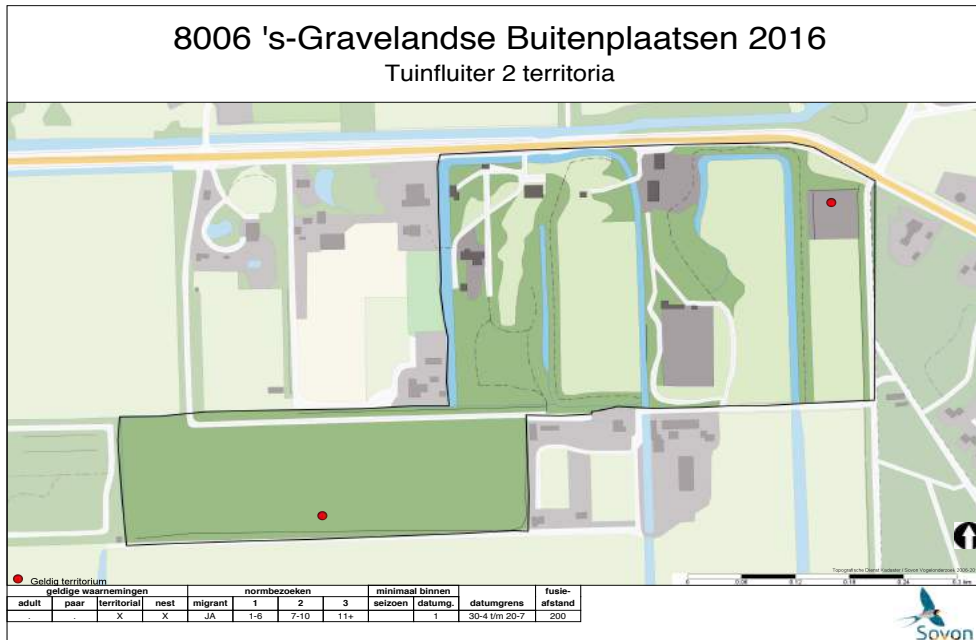
Vooral in maart en april zingend waargenomen. Daarna is de soort rustig en is foeragerend waar te nemen in de weilanden.

Page 11

Tuinfluitier

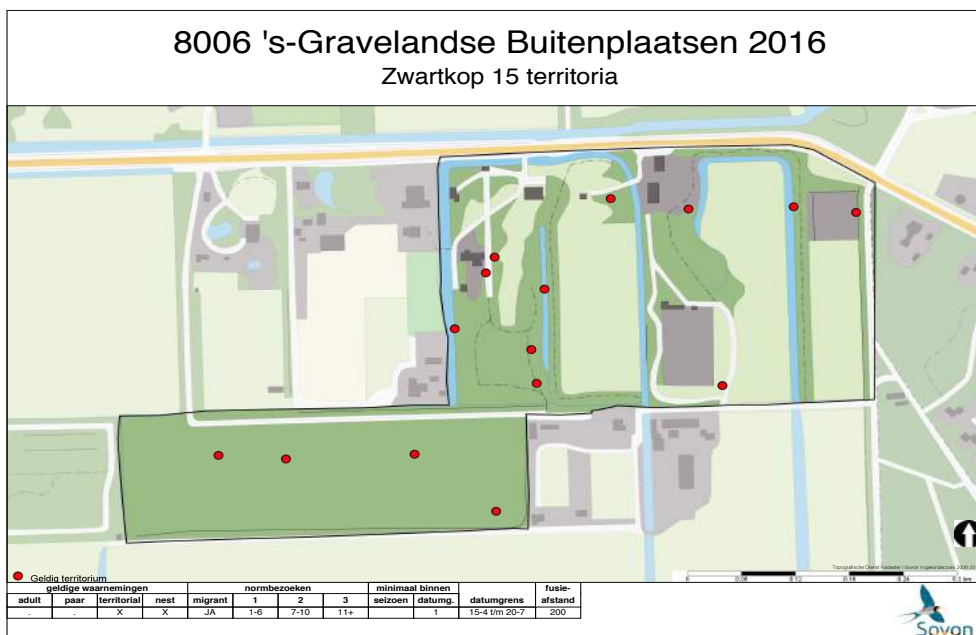
De tuinfluitier is op drie momenten zingend waargenomen in een bramenstruweel op Jagtlust. Een broedgeval lijkt zeker. Verder nog een eenmalige zangwaarneming in Schoonoord. Daarna is hier geen tuinfluitier meer waargenomen.

Page 11

Zwartkop

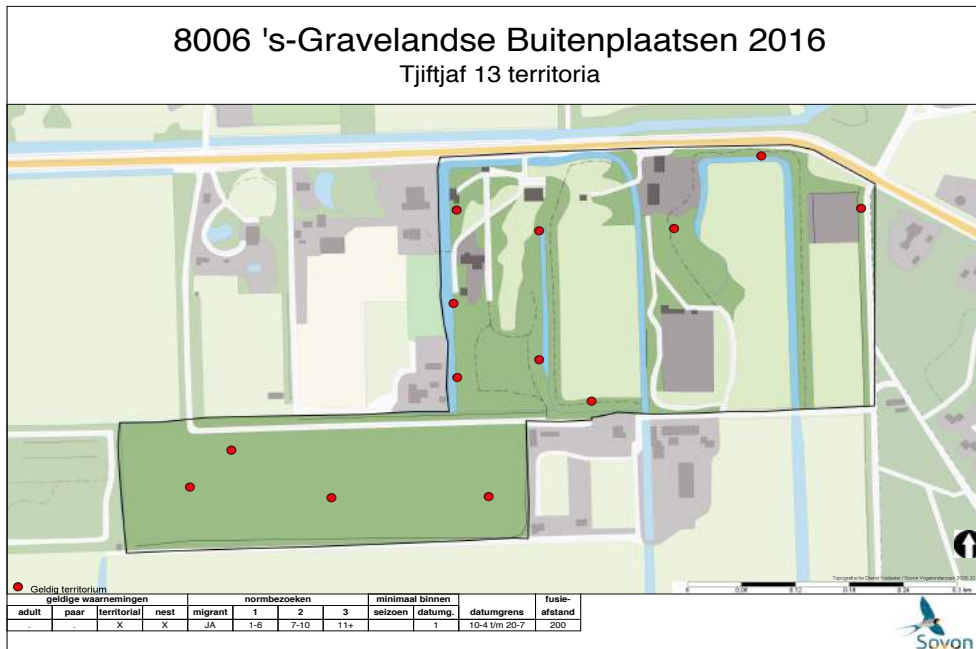
Met 15 territoria is de zwartkop goed vertegenwoordigd in de drie gebieden. Vooral struweelrijke plekken hebben de voorkeur.

Page 11

Tjiftjaf

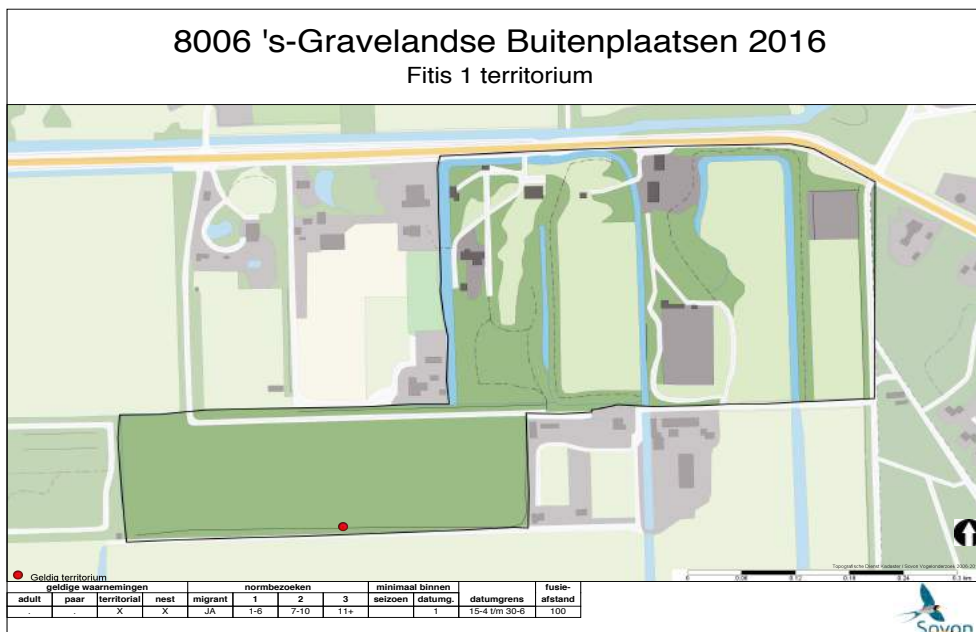
Verspreid over de gebieden komt de tjiftjaf voor. Ze hebben een voorkeur voor de wat nattere delen.

Page 11

Fitis

Tijdens de inventarisatie van 30 april werd een zingende fitis waargenomen. Hij bleef voortdurend zingen. De rand van het bos kan een geschikte broedplaats zijn. Maar hierna is er geen zingende fitis meer waargenomen.

Page 11

Goudhaan

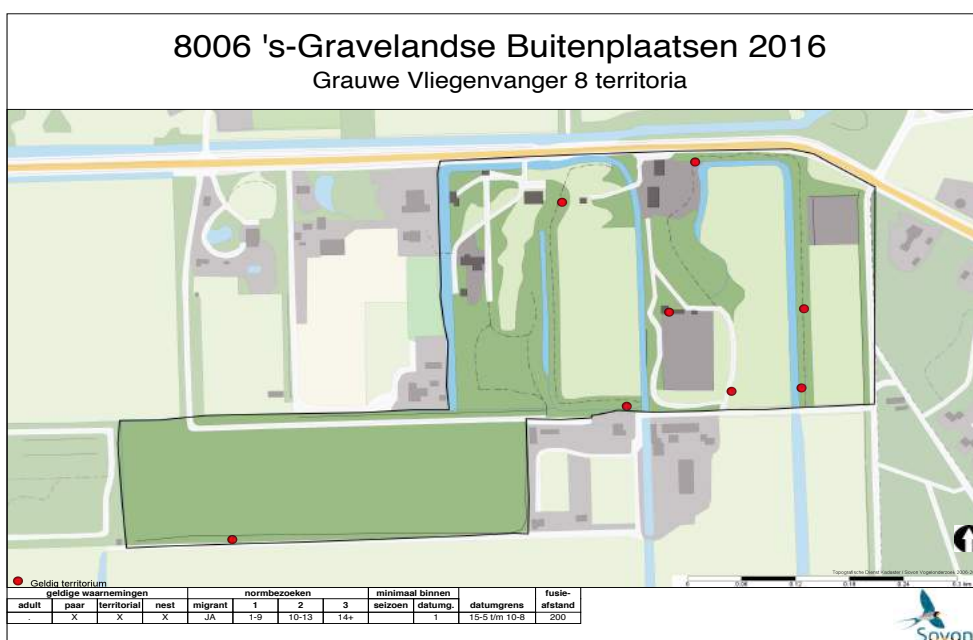
De goudhaan is alleen zingend waargenomen op plekken met coniferen en naaldbomen.

Page 11

Grauwe Vliegenvanger

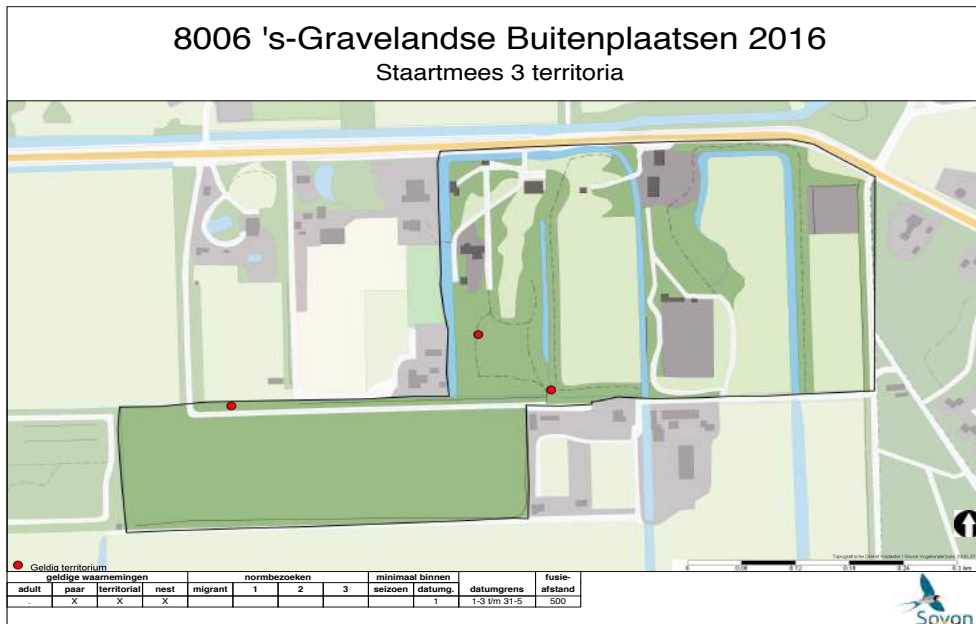
Op 8 mei werden de eerste vliegenvangers waargenomen. Als ze net aangekomen zijn, zijn ze erg actief en kunnen dan het best geïnventariseerd worden. We hebben 8 territoria kunnen vaststellen. Opvallend was het territorium op Schoonoord. Geen open terrein, maar wel bomen met klimop. Er zijn geen nesten gevonden.

Page 12

Startmees

In maart en april zijn staartmezen waargenomen. Dan wordt nog niet gebroed en zijn de mezen in paren actief.

Page 11

Glanskop

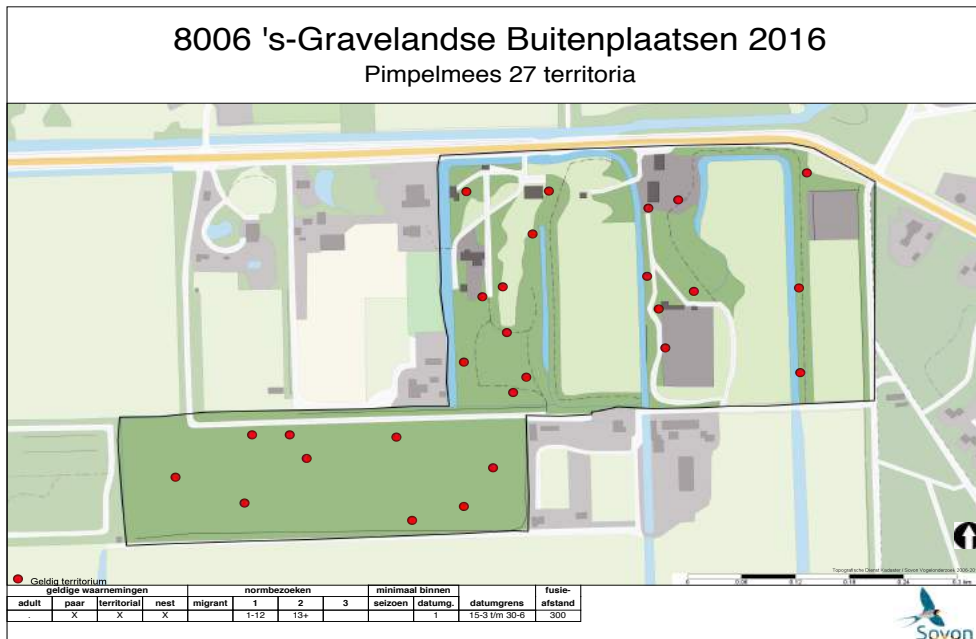
Ook hier in maart en april actieve vogels. Twee territoria is weinig, gezien de eisen aan een biotoop (loof- en gemengd bos met rijke ondergroei).

Page 11

Pimpelmees

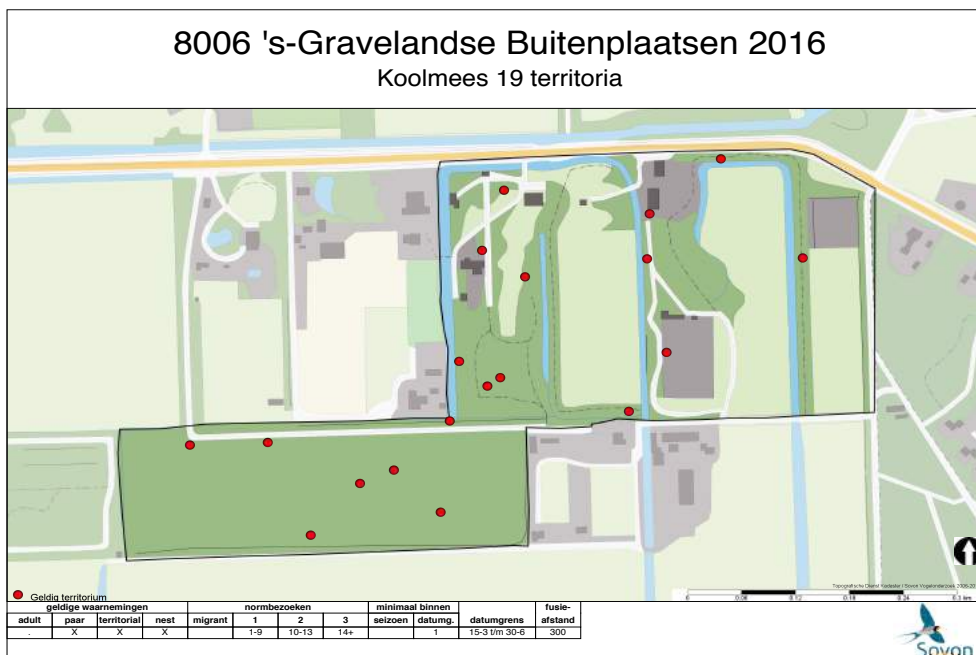
Er is voor deze mees veel nestgelegenheid. Vandaar een hoge bezetting, verspreid over de drie gebieden.

Page 11

Koolmees

Met 19 territoria blijft de koolmees achter bij de pimpelmees. Dit is een landelijke trend.

Page 11

Boomklever

Gelijk verdeeld over de gebieden broeden de boomklevers. Er zijn voldoende oude bomen met holen aanwezig.

Page 11

Boomkruiper

Evenals de boomklevers zijn boomkruipers in oude bossen vaak algemeen. Net als in 2008 zijn boomkruipers algemener dan boomklevers.

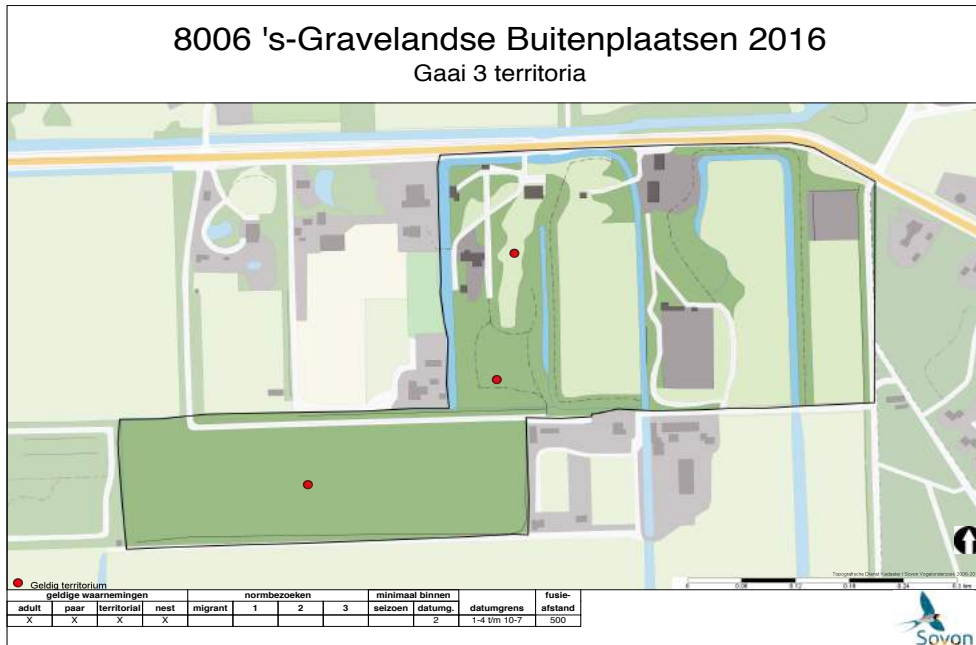

Page 11

Gaai

Op 7 rondes waargenomen. Eenmaal met nestmateriaal.

Drie territoria lijkt een juiste indicatie.

Page 1/1

Zwarte Kraai

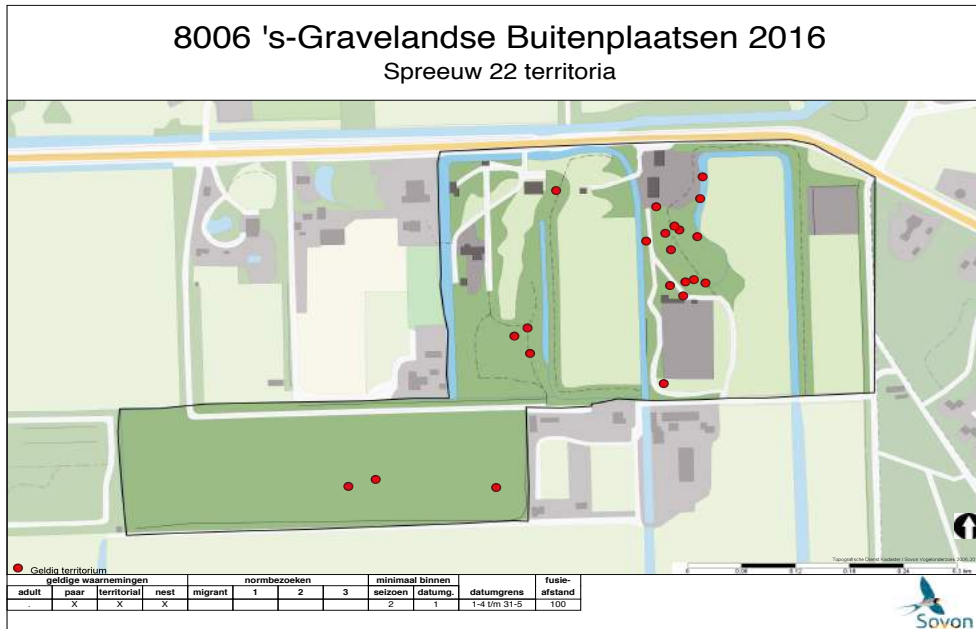
Tijdens zes inventarisatierondes waargenomen. Er zijn geen nesten gevonden.

Page 1/1

Spreeuw

Met name in maart en april waren de spreeuwen actief met baltsen en voeren van jongen. Dan is de beste tijd voor inventarisatie. Daarna wordt het veel rustiger met nog een paar tweede legsels. Net als in 2008 is er een concentratie van broedgevallen in oude, hoge beukenbomen op Jagtlust. Deze bomen hebben veel spechtenholen, die graag worden gebruikt.

Page 1/1

Huismus

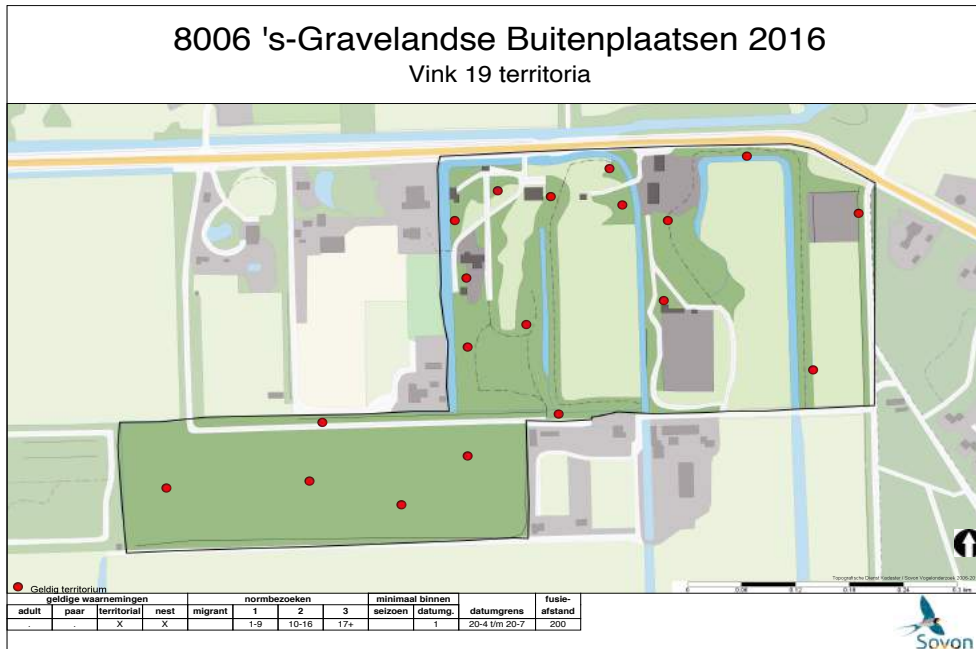
Op de boerderij die grenst aan de moestuin van Jagtlust broeden veel huismussen. Dit jaar zijn er ook baltsende huismussen waargenomen op landhuis Jagtlust en bij de gebouwen van de moestuin.

Page 1/1

Vink

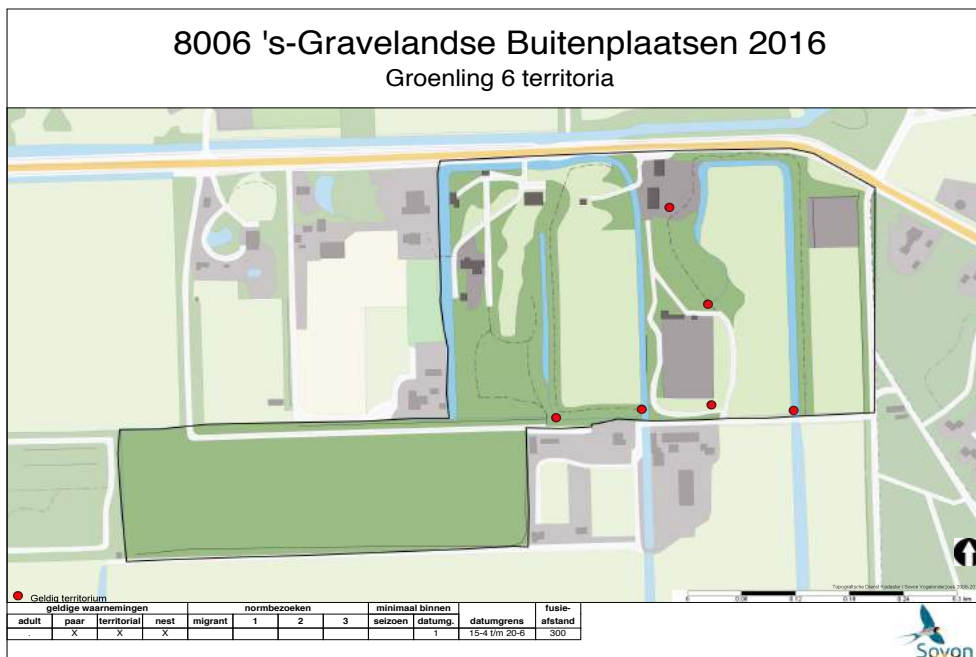
Algemene broedvogel gelijkelijk verspreid over de gebieden.

Page 11

Groenling

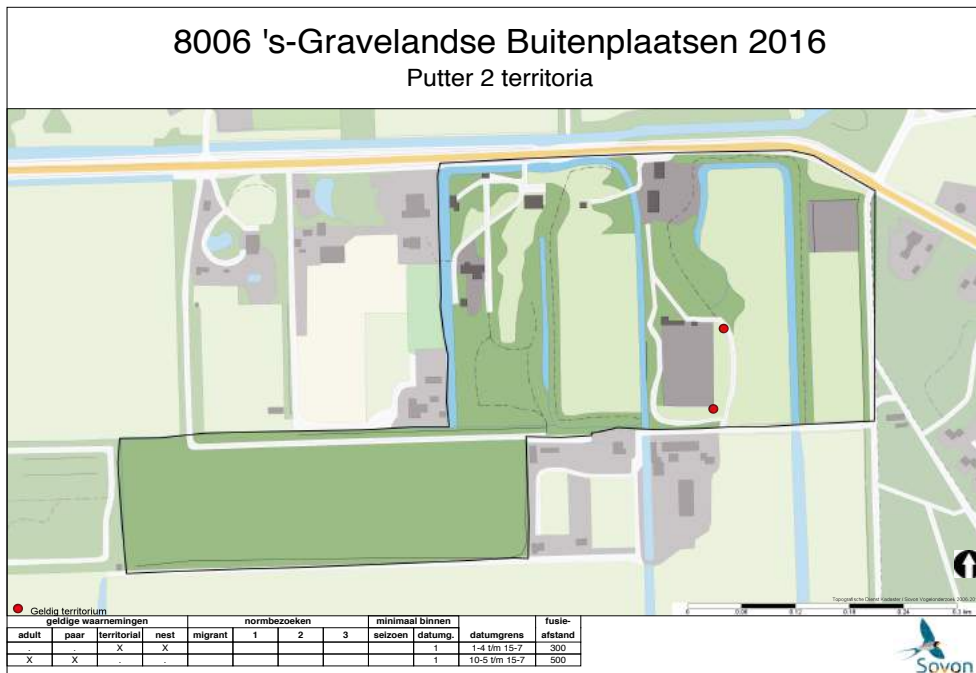
Een vogel van bosranden en meer open gebied. Dit is goed terug te zien op Jagtlust.

Page 11

Putter

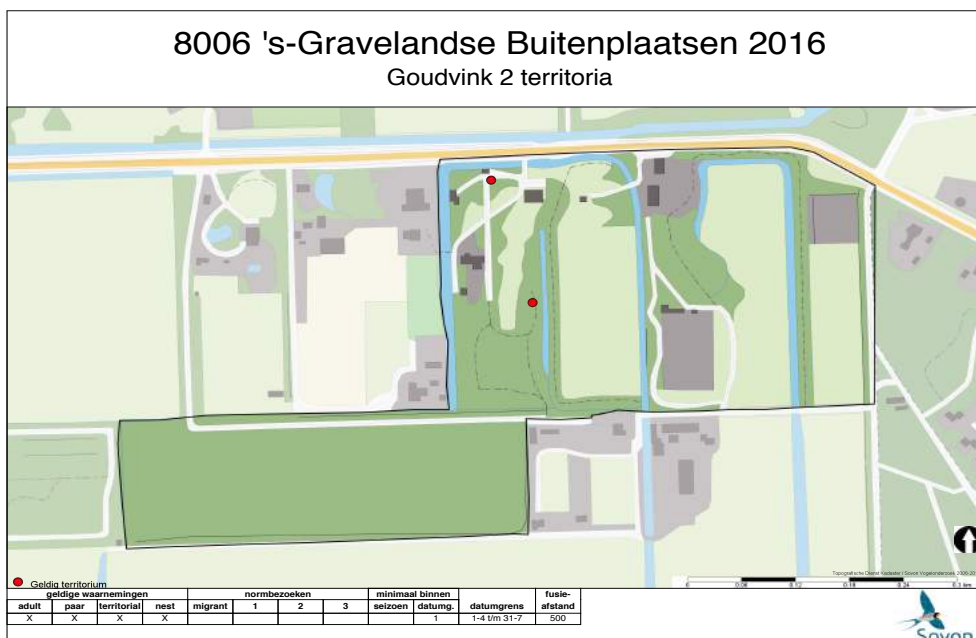
Beide territoria liggen bij de moestuin. Een open gebied met jonge begroeiing.

Page 11

Goudvink

Op Land en Bosch zijn beide territoria vastgesteld. In de buurt van open plekken met coniferen.

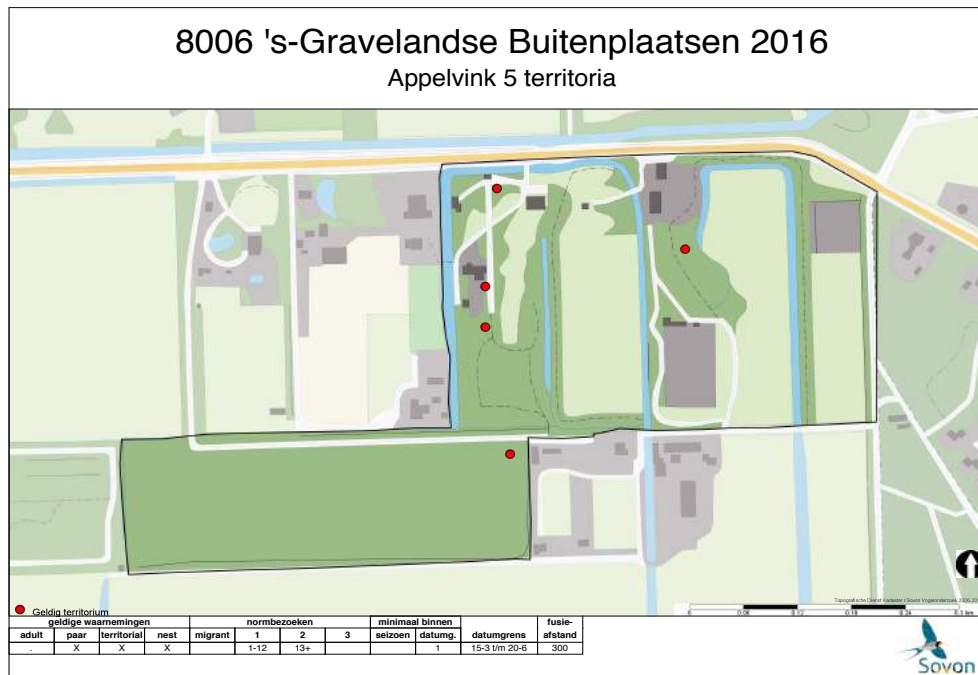
Page 11

Appelvink

Lastig te inventariseren soort. Alleen vroeg in voorjaar is er veel activiteit geconstateerd.

Vijf territoria lijkt wat aan de hoge kant.

Met zekerheid 3 in Land en Bosch. De andere waarnemingen vallen wel binnen de datumgrenzen van Sovon.

Page 11

Niet-Broedvogels

Andere soorten vogels die tijdens inventarisaties zijn waargenomen, maar geen broedvogel zijn

Blauwe Reiger, Ooievaar, Knobbelzwaan, Havik, Torenvalk, Ekster, Kauw en Ringmus.

